

А. Ф. МОТА

Міжрегіональна Академія управління персоналом, Хмельницький інститут

КЛАСИФІКАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НЕЛЕГАЛЬНОЮ МІГРАЦІЄЮ, ПРОТИДІЮ ЯКИМ ВІДНЕСЕНО ДО ПОВНОВАЖЕНЬ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Наукові праці МАУП, 2017, вип. 52(1), с. 59–67

Державна прикордонна служба України здійснює протидію значній кількості адміністративних проступків, пов'язаних із нелегальною міграцією. Класифікація дає можливість встановити особливості окремих видів (груп) таких правопорушень для удосконалення адміністративного законодавства, що регламентує процесуальні повноваження органів охорони державного кордону.

Нелегальна міграція залишається явищем, яке істотно впливає на стан правопорядку та спричиняє напругу на шляхах міжнародного сполучення. У сучасних умовах вона виявляється в нових формах, що передбачає необхідність відповідної реакції. Комплекс заходів, спрямованих на це протягом останнього часу, зазнав та зазнає кардинальних змін. Протяжність державного кордону з Російською Федерацією становить 2295,04 км, з яких сухопутна ділянка — 1974,04 км. Унаслідок збройної агресії цієї держави в охороні державного кордону відтворено використання військових методів. Водночас це призвело до виникнення окремого законодавства, що має міжгалузевий характер та встановлює відповідальність за нові різновиди правопорушень, пов'язаних з міграційними процесами. Так, протягом 2015 р. на 80 % зросла кількість виявлених органами Державної прикордонної служби України (надалі — Держприкордонслужба України) адміністративних правопорушень, протидію яким віднесено до їх компетенції (складено 53,4 тис. протоколів проти 29,5 тис. у 2014 р.). Таке істотне збільшення, насамперед, відбулося за рахунок випадків вчинення як громадянами України, так й іноземцями незаконних перетинань державного кордону України через тимчасово неконтрольовану українсько-російську ділянку Донецької та Луганської областей, що виявляються у діючих пунктах пропуску через державний кордон України.

Крім того, виявлено 1939 порушень ст. 204-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі — КУпАП), якою встановлено з 2014 р. відповідальність за порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї. Поряд з цим у 2015 р. зафіксовано загальне зростання на 14,7 % порушень правил перебування іноземцями та особами без громадянства, виявлених у пунктах пропуску через державний кордон (ч. 2 ст. 203 КУпАП). Кількість цих правопорушень у минулому році вирівнялася з тою, що мала місце в 2012—2013 рр. та значно зменшилася у 2014 р. через зниження туристичних потоків іноземців, пов'язаних із революційними настроями та початком бойових дій на території України.

Станом на грудень 2016 р. органами Держприкордонслужби України складено 20795 протоколів про адміністративне правопорушення, відповідальність за яке передбачено ст. 203 КУпАП, 31152 протоколи — ст. 204-1 КУпАП та 456 протоколів — ст. 204-2 КУпАП. Крім того, у 362 випадках притягнуто до відповідальності перевізників (переважно авіакомпанії) за Законом України “Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень”.

Законодавець і надалі розглядає адміністративне законодавство як інструмент впливу на міграційну ситуацію. 29 травня 2016 р. було прийнято Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення положень судового захисту іноземців та осіб без громадянства і врегулювання окремих питань, пов'язаних з протидією нелегальній міграції”, яким доповнено Кодекс адміністративного судочинства України та Кодекс України про адміністративні правопорушення новими положеннями щодо протидії нелегальній міграції. Зокрема, останній з цих кодифікованих нормативно-правових актів у ч. 3 ст. 185-3 передбачає адміністративну відповідальність за “невиконання поручителем зобов'язань, покладених судом під час провадження у справах за адміністративними позовами з приводу затримання та видворення іноземців та осіб без громадянства”. Відповідно до ч. 4. ст. 183-7 Кодексу адміністративного судочинства України (далі — КАСУ) “взяття на поруки полягає у наданні уповноваженими особами підприємств, установ чи організацій, які суд вважає такими, що заслуговують на особливу довіру (поручителями), письмового зобов'язання про те, що вони поручаються за виконання іноземцем або особою без громадянства покладених на нього” додаткових обов'язків “і зобов'язуються за потреби доставити його до суду чи органу (підрозділу), який подав позов” [15].

Зазначені положення законодавства, що регламентує застосування адміністративного примусу та стан оперативно-службової діяльності Держприкордонслужби України засвідчує актуальність та необхідність прикладних наукових досліджень протиправних діянь, пов'язаних з нелегальною міграцією, зокрема, їх класифікації на основі встановлення видових ознак та аналізу юридичного складу.

Вітчизняна література з адміністративного права містить значну кількість досліджень нелегальної міграції. Комплексний науковий аналіз за вказаною проблематикою проводили такі вчені, як Д. В. Голобородько, О. В. Кузьменко,

В. І. Олефір, О. І. Савченко, Ю. І. Римаренко, Н. П. Тиндик та ін. З'ясування особливостей діяльності органів Державної прикордонної служби України здійснено у працях таких авторів, як О. В. Андрушко, В. Л. Зьолка, Л. Ю. Капітанчук, М. О. Король, Р. М. Ляшук, Б. М. Марченко, В. В. Половніков, Л. В. Серватюк, А. З. Сорока та ін. Їх дослідження стосувалися багатьох аспектів правоохоронної діяльності у сфері охорони державного кордону.

Окреслимо коло протиправних діянь, пов'язаних з нелегальною міграцією, протидія яким здійснюється органами Держприкордонслужби України із застосуванням заходів адміністративного примусу, та визначимо їх класифікаційні особливості. Крім того, визначення окремих проступків у загальній системі норм, що передбачають адміністративну відповідальність, слугуватиме виробленню пропозицій щодо вдосконалення інституту адміністративної відповідальності.

За допомогою класифікації можна “на підставі суттєвих ознак явищ визначити і встановити їх загальні та специфічні риси, зв'язки та відмінності, найбільш повно відобразити взаємодію і своєрідні переходи одного виду в інший” [21, 42].

У науковій і навчальній літературі застосовуються різні критерії при проведенні класифікації правопорушень. У загальній теорії права за критерієм такої класифікації береться ступінь суспільної небезпеки вчинюваного, і, відповідно, правопорушення поділяються на злочини і проступки, або галузь права. І тоді виділяють кримінальні, адміністративні, цивільні та дисциплінарні правопорушення [4, 292].

Ще у радянську добу вчені-адміністративісти досить часто наводили класифікацію саме адміністративних проступків, застосовуючи при цьому різноманітні критерії [2, 95–97; 23, 54–58].

У КУпАП проведено класифікацію, яка використана при конструюванні особливої частини. Розмежування адміністративних правопорушень за окремими характерними ознаками дало можливість віднести їх до відповідних глав особливої частини. Для такої класифікації було використано два критерії. Так, Д. М. Бахрах і В. О. Печеніцин вказували, що для поділу всієї сукупності правопорушень використано родовий об'єкт посягання і галузь діяльності (сфера державного управління) [2, 49; 12, 21].

Згодом поділ адміністративних проступків на окремі групи почали пов'язувати з діяльністю тих чи інших органів, які уповноважені здійснювати провадження у справах про адміністративні правопорушення. Так, О. І. Остапенко проводив класифікацію адміністративних деліктів, а Д. В. Голобородько – адміністративних порушень правил перебування іноземців та осіб без громадянства на території України, підвідомчих органів внутрішніх справ [11, 206–209; 3, 14]. Б. М. Марченко та В. В. Половніков визначали види адміністративних проступків, протидія яким належить до юрисдикції Держприкордонслужби України [9, 13–14; 13, 13–14].

Щодо нелегальної міграції, то її класифікацію запропонувала О. В. Кузьменко, яка зазначала, що “на основі статистичних даних та соціологічних опитувань” можна виділити “шість видів нелегальної міграції, а саме: 1) зовніш-

ня нелегальна міграція; 2) постійна або незворотна нелегальна міграція; 3) сезонна нелегальна міграція; 4) транзитна нелегальна міграція; 5) еміграційна нелегальна міграція; 6) імміграційна нелегальна міграція” [8, 9]. Н. П. Тиндик характеризувала види міграційних процесів на основі характеристики окремих понять, категорій [20, 21–42].

Розроблені О. В. Кузьменко і Н. П. Тиндик положення були розраховані на вирішення інших завдань та сформульовані за інших часів. Зважаючи на стан законодавства про адміністративну відповідальність та забезпечення недоторканності державного кордону, в особливий період є важливим встановити коло протиправних діянь, протидію яким органи Держприкордонслужби України здійснюють з використанням заходів адміністративного примусу.

Як уже вказувалося, у процесі створення Держприкордонслужби України законодавство, що регламентує діяльність з охорони державного кордону, зазнало змін, які визначили комплекс процесуальних повноважень цього правоохоронного органу в боротьбі з тими чи іншими правопорушеннями в спеціально призначеному правоохоронному законодавстві. Також було виключено ст. 20 Закону України “Про державний кордон України”, що визначала поняття порушника державного кордону, яким вважали будь-яку особу, яка затримана органами охорони державного кордону [10, 217]. Здійснюючи класифікацію адміністративних правопорушень, пов’язаних з нелегальною міграцією, можливо встановити характерні особливості найбільш чисельної групи деліктів, протидію яким віднесено до повноважень Держприкордонслужби України. За КУпАП це правопорушення, що передбачені ч. 3 ст. 185-3, ч. 2 ст. 203, а також ст. 204–204-2, 205–207. Ще одне правопорушення визначено законом “Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень”. Вид юридичної відповідальності за цим законом також не визначено, хоча процедура притягнення до неї свідчить про те, що вона є адміністративною. Отже, одним із критеріїв розподілу за видами адміністративних правопорушень є нормативна підстава притягнення до відповідальності. Відповідно до нього виділяють адміністративні правопорушення, пов’язані з нелегальною міграцією, відповідальність за які передбачена КУпАП, і правопорушення, пов’язані з нелегальною міграцією, відповідальність за які передбачена іншими законами, що застосовуються безпосередньо до включення їх у встановленому порядку до цього Кодексу.

Нормативна регламентація є також підставою для іншого розподілу адміністративних правопорушень. Такі автори, як Б. М. Марченко та В. В. Половніков фактично наводили однакову класифікацію адміністративних проступків залежно від процесуальних повноважень органів охорони державного кордону. Відповідно вони виділяють проступки фізичних осіб, справи про які розглядаються органами та підрозділами Держприкордонслужби України, названі в ст. 222-1 КУпАП (ст. 202, ч. 2 ст. 203 та 207), та проступки фізичних осіб, щодо яких посадові особи цієї служби мають право скласти протоколи про правопорушення та направляти їх на розгляд інших уповноважених органів. Окремою групою ними було визначено адміністративні проступки юридичних осіб відповідно до норм Законів України “Про виключну (морську)

економічну зону України” та “Про відповідальність за повітряні перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів для в’їзду в Україну” [9, 13–14; 13, 13–14]. Простежується використання подвійного критерію — процесуальні повноваження та суб’єкт адміністративного правопорушення.

Запропонована вказаними вченими класифікація може стати основою поділу на види адміністративних правопорушень, пов’язаних з нелегальною міграцією, протидію яким віднесено до компетенції Держприкордонслужби України. Проте в сучасних умовах вона підлягає коригуванню, оскільки Закон України “Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень” (назва Закону в редакції від 2 грудня 2010 р., який раніше мав назву “Про відповідальність за повітряні перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів для в’їзду в Україну”) встановлює відповідальність підприємств (їх об’єднань), установ, організацій, а також фізичних осіб — підприємців, які здійснюють міжнародні пасажирські перевезення [14]. Крім того, суб’єкт адміністративного делікту може бути критерієм іншої класифікації.

У будь-якому разі ще одним із критеріїв класифікації є процесуальна підстава для притягнення до адміністративної відповідальності — постанова про накладення стягнення, яка може виноситися або посадовими особами органів охорони державного кордону, або інших уповноважених органів. Відповідно адміністративні правопорушення, пов’язані з нелегальною міграцією, протидію яким віднесено до компетенції Держприкордонслужби України, поділяються на два види: 1) адміністративні правопорушення, пов’язані з нелегальною міграцією, справи про які розглядаються посадовими особами цієї служби; 2) адміністративні правопорушення, пов’язані з нелегальною міграцією, справи про які розглядають посадові особи інших уповноважених органів, а прикордонники уповноважені складати протоколи про ці правопорушення.

У теорії адміністративного права суб’єкти правопорушень поділяються на загальні та спеціальні [1, 178–179; 7, 286]. На основі такого поділу, безумовно, можна класифікувати адміністративні правопорушення, пов’язані з нелегальною міграцією. Переважна більшість юридичних складів таких правопорушень сконструйовано законодавцем з використанням ознак спеціального суб’єкта. Такими насамперед виступають іноземці та особи без громадянства. Проте передбачено адміністративну відповідальність за правопорушення, пов’язані з нелегальною міграцією також суб’єктів з іншими спеціальними ознаками: поручителів, на яких судом під час провадження у справах за адміністративними позовами з приводу затримання та видворення іноземців та осіб без громадянства покладено зобов’язання; посадові особи підприємств, установ і організацій, незалежно від форм власності, у тому числі іноземних суб’єктів господарської діяльності, що діють на території України; власники або водії транспортних засобів; капітани іноземних суден.

Щодо адміністративної відповідальності юридичних осіб, то теорія і практика застосування законодавства про адміністративні правопорушення засвідчила необхідність її існування. Зокрема, це стало важливим для “про-

тидії нелегальній міграції в Україну, підвищення захищеності національних інтересів на державному кордоні” [19, 9]. Безумовно, особливості статусу юридичних осіб як суб’єктів відповідальності впливають на розуміння того, що їх правопорушення потрібно розглядати як окрему категорію. Зважаючи на це, за суб’єктивним складом адміністративні правопорушення, пов’язані з нелегальною міграцією, протидію яким віднесено до компетенції Держприкордонслужби України, слід поділяти на: 1) адміністративні правопорушення із загальним суб’єктом (ст. 204-1, 204-2, 205, 206 КУпАП); 2) адміністративні правопорушення із спеціальним суб’єктом, яким є або фізична особа (ч. 3 ст. 185-3, ч. 2 ст. 203, ст. 204, 206-1, 207 КУпАП, а також ст. 1 Закону України “Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень”, коли перевізником є фізична особа – підприємець, який здійснює міжнародні пасажирські перевезення), або юридична особа (ст. 1 Закону України “Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень”, коли перевізником є юридична особа).

Логічна класифікація (від лат. *classis* – розряд, *facio* – роблю) – це “багатоступінчастий, послідовний поділ обсягу поняття з метою систематизації, поглиблення і отримання нових знань щодо членів поділу” [22, 283]. Саме тому у дослідженні нелегальної міграції потрібно застосовувати критерії, які відображають усю її багатоманітність як явища соціальної дійсності та правової категорії.

Нормативне визначення терміна “нелегальна міграція” пов’язано із законодавчо встановленим поняттям “нелегальний мігрант”. За Законом України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства” нелегальний мігрант це, насамперед, іноземець або особа без громадянства. Аналіз положень п. 14 ч. 1 ст. 2 цього закону дає підстави вважати, що мігрант визнається нелегальним, якщо він вчиняє одне з двох правопорушень, описаних у вказаній нормі [17]. Обидва ці правопорушення є адміністративними, відповідальність за які передбачено ст. 203 та 204-1 КУпАП [6].

Проте “нелегальність” міграції за нинішньої ситуації може пов’язуватися не лише з незаконним перетинанням державного кордону або незаконним перебуванням на території України. Встановлено особливий порядок в’їзду в Автономну Республіку Крим та виїзду з неї. Адміністративна межа з цією територією не може бути визнана державним кордоном. Саме це зумовлює встановлення окремо юридичної відповідальності за порушення порядку в’їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї. Так, законодавець доповнив кримінальне законодавство та законодавство про адміністративну відповідальність окремими нормами – ст. 332-1 Кримінального кодексу України та ст. 204-2 КУпАП [16]. Ці порушення також слід відносити до виявів нелегальної міграції, якщо вони вчинені іноземцями або особами без громадянства. Поряд з адміністративними деліктами за ст. 203 та 204-1 КУпАП вони становлять окрему групу правопорушень, протидію яким віднесено до компетенції Держприкордонслужби України.

Інша група правопорушень, на які встановлена адміністративна заборона, не є безпосередньо нелегальною міграцією, оскільки або вони можуть вчи-

нятися громадянами України, або механізм їх вчинення (описані законодавцем діяння) не передбачає перетинання якої-небудь лінії чи незаконного знаходження на території України. Однак вони є порушеннями міграційного законодавства. У цю групу правопорушень також слід включити і ті діяння нелегальних мігрантів, які не охоплюються складами ст. 203, 204-1 та 204-2 КУпАП, але сприяють їх вчиненню. Зокрема, йдеться про злісну непокору законному розпорядженню чи вимозі військовослужбовця або працівника Держприкордонслужби України під час виконання ним службових обов'язків, пов'язаних з охороною державного кордону, або члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, який бере участь в охороні державного кордону України, а також порушення прикордонного режиму, режиму в пунктах пропуску через державний кордон України або режимних правил у контрольних пунктах в'їзду–виїзду.

Отже, можливо і слід виділяти дві групи адміністративних правопорушень, пов'язаних з нелегальною міграцією, протидію яким віднесено до компетенції Держприкордонслужби України. Перша — це делікти, які безпосередньо є нелегальною міграцією, оскільки вчиняються іноземцями або особами без громадянства і полягають у незаконному в'їзді та перебуванні на території України. Таке трактування відповідає міжнародно-правовій регламентації відповідно до п. “b” ст. 3 Протоколу проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітря, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності [18]. Відповідальність за ці діяння передбачена ст. 203, 204-1 та 204-2 КУпАП. До другої групи слід віднести проступки, які сприяють вчиненню нелегальної міграції і є або адміністративними порушеннями міграційного законодавства (ч. 3 ст. 185-3, ст. 204, 205–207 КУпАП, а також ст. 1 Закону України “Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень”), або порушеннями у сфері охорони державного кордону (ст. 185-10 і 202 КУпАП).

Багатоманітність розуміння нелегальної міграції дає підстави застосовувати різні критерії для поділу протиправних діянь, що пов'язані з цим негативним явищем. У результаті такого логічного процесу є можливість встановити характерні особливості окремих видів (груп) правопорушень та визначити системоутворювальні ознаки, що матимуть значення для нормотворчої діяльності. Доцільно врахувати класифікацію деліктів, пов'язаних з нелегальною міграцією для структурування особливої частини законодавства про адміністративну відповідальність. Перспективно ці протиправні діяння можуть бути виокремлені серед адміністративних правопорушень, що посягають на встановлений порядок управління та об'єднані в окремому структурному підрозділі з відповідною назвою — “Адміністративні правопорушення у сфері міграції та охорони державного кордону”. Опис юридичних складів цієї групи адміністративних деліктів, визначення стягнень, що можуть бути передбачені за їх вчинення та процесуальні повноваження органів Держприкордонслужби України щодо їх застосування є предметом наступних наукових досліджень.

Джерела

1. Адміністративне право України: підручник / Битяк Ю. П., Гаращук В. М., Дьяченко О. В. [та ін.]; за ред. Ю. Битяка. К.: Юрінком Інтер, 2006. 544 с.
2. *Бахрах Д. Н.* Административная ответственность граждан в СССР: учеб. пособие. Свердловск: Изд-во Урал. ун-та, 1989. 204 с.
3. *Голобородько Д. В.* Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ щодо протидії нелегальній міграції: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / Д. В. Голобородько; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпропетровськ, 2009. 21 с.
4. Загальна теорія права: підручник / М. І. Козюбра, С. П. Погребняк, О. В. Цельєв, Ю. І. Матвєєва; за заг. ред. М. Козюбри. К.: Ваіте, 2016. 392 с.
5. *Коваль Л. В.* Административно-деликтное отношение. К.: “Вища шк.”, 1979. 230 с.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122 (з наступними змінами та доповненнями).
7. *Коломоєць Т. О.* Адміністративне право України. Академічний курс: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
8. *Кузьменко О. В.* Адміністративно-правова протидія нелегальній міграції в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / О. В. Кузьменко; Нац. акад. внутр. справ України. К., 2000. 21 с.
9. *Марченко Б. М.* Адміністративна діяльність Державної прикордонної служби України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / Б. М. Марченко; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпропетровськ, 2009. 21 с.
10. *Мота А. Ф.* Повноваження Державної прикордонної служби України в протидії правопорушенням: процесуальні аспекти // Університетські наукові записки. 2008. № 3. С. 216–219.
11. *Остапенко О. І.* Адміністративна деліктологія: соціально-правовий феномен і проблеми розвитку. Львів: Львівський інститут внутрішніх справ при Українській академії внутрішніх справ, 1995. 312 с.
12. *Печеницин В. А.* Состав административного проступка и его значение в юрисдикционной деятельности органов внутренних дел. Хабаровск: Хабаровск. высш. шк. МВД СССР, 1988. 58 с.
13. *Половніков В. В.* Заходи адміністративного примусу в діяльності Державної прикордонної служби України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / В. В. Половніков. Харківський нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2007. 21 с.
14. Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень: назва Закону України в редакції від 2 грудня 2010 року // Офіційний вісник України. 2010. № 101. Ст. 3615.
15. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення положень судового захисту іноземців та осіб без громадянства і врегулювання окремих питань, пов'язаних з протидією нелегальній міграції: Закон України від 29 травня 2016 року // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 27. Ст. 521.
16. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15 квітня 2014 року // Відомості Верховної Ради України. 2014. № 26. Ст. 892.

17. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 вересня 2011 року // Відомості Верховної Ради України. 2012. № 19–20. Ст. 179 (з наступними змінами та доповненнями).
18. Протокол проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітрю, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності: Прийнятий резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 року // Офіційний вісник України. 2006. № 14. Ст. 1058.
19. Стефанюк В. Інститут адміністративної відповідальності юридичних осіб: проблеми теорії та практики // Право України. 1999. № 9. С. 6–9.
20. Тиндик Н. П. Світовий міграційний процес: теорія, практика, державне регулювання: монографія. К.: Атіка, 2006. 532 с.
21. Тихомиров Ю. А. Теория закона. М.: Наука, 1982. 257 с.
22. Філософський енциклопедичний словник: довідкове видання / Редкол.: В. І. Шинкарук (голова редкол.) [та ін.]. К.: Абрис, 2002. 744 с.
23. Якуба О. М. Административная ответственность. М.: Юрид. лит., 1972. 152 с.

Проаналізовано різні критерії для розподілу адміністративних правопорушень, пов'язаних з нелегальною міграцією, проти дію яких віднесено до повноважень Державної прикордонної служби України. Встановлено класифікаційні особливості окремих правопорушень. Визначено дві групи адміністративних деліктів: які безпосередньо є нелегальною міграцією і які сприяють вчиненню нелегальної міграції.

Different standards for the allocation of administrative offenses related to illegal immigration, opposition to which is attributed to the powers of the State Border Service of Ukraine is analyzed. Classification characteristics of individual offenses are set. Two groups of administrative delicts are defined: those which are directly illegal migration, and those which contribute to the commission of illegal migration.

Проанализированы различные критерии для разделения административных правонарушений, связанных с нелегальной миграцией, противодействие которым отнесено к полномочиям Государственной пограничной службы Украины. Установлено классификационные особенности отдельных правонарушений. Определены две группы административных деликтов: которые непосредственно являются нелегальной миграцией и способствующие совершению нелегальной миграции.

Надійшла 3 січня 2017 р.